



Ons erfrecht

Vandaag en morgen



NOTARIS.BE

U dient er rekening mee te houden dat de regelgeving snel wijzigt.

Wees dus voorzichtig bij de raadpleging van deze brochure en bij twijfel, raadpleeg uw notaris of neem een kijkje op www.notaris.be

Inhoud

Inleiding	p. 1
Schenken, een testament opmaken of laten erven?	p. 3
De reservataire erfgenamen	p. 7
Afspraken maken over erfenissen: wat kan?	p. 13
Een hervormd erfrecht	p. 17

Inleiding

Mensen zijn niet dagdagelijks bezig met vragen rond erfenissen. Gelukkig maar. Toch kan een erfenis een grote impact hebben op het leven van een persoon. Het moment dat iemand iets nalaat, een testament wil opstellen of iets ontvangt uit een erfenis brengt ontgensprekelijk bepaalde emoties naar boven. Het erfrecht heeft een maatschappelijk aspect, een kant die de mensen raakt.

En toch hebben we geen absolute vrijheid bij het nalaten van ons vermogen. Er is altijd een deel waarover men mag beschikken, en een deel waarover men niet mag beschikken. Waarom? Omdat de wetgever bepaalde erfgenamen een speciale bescherming heeft willen geven. Kinderen kunnen in ons recht bijvoorbeeld nooit ontferd worden. Ook de echtgeno(o)t(e) krijgt binnen ons erfrecht een bevoorrechte positie.

Het erfrecht probeert dan ook van oudsher een evenwicht te vinden tussen de vrijheid om over je vermogen te beschikken en het beschermen van bepaalde erfgenamen. Maar ons erfrecht is oud, zeer oud. Sommige principes zijn van alle tijden, maar andere zijn door tal van maatschappelijke evoluties aan een update toe.

Deze brochure tracht je meer inzicht te geven in de belangrijkste principes van het erfrecht. We bespreken - in grote lijnen - de situatie zoals ze vandaag geldt en bekijken vervolgens wat de hervorming van het erfrecht zal brengen voor de toekomst. Het erfrecht is een complexe juridische materie. Je laat je daarom best begeleiden door een notaris.

Op www.notaris.be vind je alvast heel wat informatie terug.



WAAROM SCHENKEN?

Erfenissen komen doorgaans laat in het leven van een persoon. Vaak erven mensen op een moment in hun leven waarop ze het kapitaal wat minder nodig hebben. Schenken laat toe om al bij leven iets te geven; een financieel duwtje in de rug op het moment dat je naaste er het meest nood aan heeft.

Bovendien kan een schenking fiscaal interessant zijn. Niet alleen verkleint het te erven vermogen van de kinderen (wat leidt tot lagere successierechten); de schenkingstarieven zijn ook vaak lager dan de successietarieven.

Opgelet: schenken is enkel fiscaal voordelig als het volgens de regels van de kunst verloopt.

Schenken, een testament opmaken of laten erven?

Vóór we de hervorming van het erfrecht onder de loep nemen, is het van belang om een aantal basistermen te verduidelijken. “**legateren**”, “**schenken**”, “**laten erven**” veronderstellen het “geven” van een bepaald (deel van je) vermogen aan iemand anders. Schenken of een testament opstellen, houdt in dat iemand op een zeker moment in zijn leven de keuze maakt om zijn nalatenschap wat verder te plannen. Successieplanning betekent

dat je op voorhand nadenkt over de verdeling van je vermogen en de manier waarop je dit vermogen zal overdragen aan de volgende generatie(s).

Af en toe gebruikt men ook het begrip “**beschikkingen**” of “**giften**”. Dit zijn koepelbegrippen; hiermee bedoelt men zowel schenkingen als legaten via testament.

Op 1 september 2017 werd de nieuwe wet van 31 juni 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De hervorming zelf zal echter maar een jaar na publicatie in het Belgisch Staatsblad in werking treden. Dit betekent dat de nieuwe regels pas vanaf 1 september 2018 van toepassing zullen zijn.

Heb je al een testament opgesteld of een schenking gedaan? Dan zal de hervorming van het erfrecht misschien wel een

invloed hebben op je successieplanning. **Informeer je goed op voorhand, want in de periode tussen de publicatie van de nieuwe regels in het Belgisch Staatsblad en de inwerkingtreding ervan (1 september 2018), kan je voor de notaris verklaren dat je de toepassing van de oude regels wenst te behouden.**

Aarzel niet om je notaris al aan te spreken; hij zal kunnen antwoorden op al je vragen over erven en schenken.

ERVEN

Wanneer iemand erft verkrijgt hij een deel uit de nalatenschap van de overleden persoon. Hoeveel je erft, en van wie je erft wordt wettelijk bepaald in ons Burgerlijk Wetboek. Op een erfenis moeten mensen successierechten betalen. Deze specifieke belasting verhoogt naarmate het geërfd vermogen groter is en naar-

mate de familieband met de overledene minder nauw is. Zo zal een zoon of dochter op hetzelfde geërfde vermogen minder successierechten betalen dan een neefje of nichtje. De successierechten verschillen bovendien per gewest ook nog eens van elkaar.

LEGATEREN (DOOR EEN TESTAMENT OP TE STELLEN)

De wet bepaalt wie wat krijgt. Voor een deel kunnen mensen deze regels aan de kant schuiven door een testament op te stellen. Een testament is een document dat je bij leven (laat) opstellen en dat uitwerking krijgt na je overlijden. Met een testament kan je – binnen de grenzen van wat wettelijk mogelijk is – bepaalde mensen méér of juist minder nalaten. Een testament kan je gedurende je leven wijzigen. Wat mensen ontvangen via een testament noemt men een “legaat”. Op het erven van een legaat betaal je eveneens successierechten.

SCHENKEN

Schenken is een rechtshandeling waarbij iemand bij leven kiest om bepaalde goederen (meubelen, een huis, geld...) over te dragen aan een andere persoon. Er is dus sprake van een verschuiving van het ene vermogen naar het andere. Een schenking heeft onmiddellijk uitwerking. Daarom is het ook van belang om niet onbezonnen te werk te gaan: bezint er je begint! Schenken gebeurt volgens welbepaalde regels. De hulp van de notaris is dan ook vaak noodzakelijk om achteraf niet voor negatieve verrassingen te staan. Wanneer iemand een schenking ontvangt, zullen op deze schenking schenkingsrechten verschuldigd zijn. Ook deze verschillen van geweest tot geweest.

SCHENKINGEN EN ERFENISSEN: ONLOSMAKELIJK MET ELKAAR VERBONDEN

Wanneer iemand overlijdt, moet zijn totale nalatenschap terug samengesteld worden. De schenkingen die de erfflater tijdens zijn leven heeft gedaan aan zijn erfgenamen moeten terug ingebracht worden. Vaak zullen de erfgenamen de kinderen zijn, maar volgens de huidige wetgeving moeten ook broers, zussen, ouders... die een gift hebben ontvangen van de overledene, deze terug inbrengen. Deze regel zal in de toekomst veranderen: in de toekomst zullen énkél de afstammelingen gehouden zijn om hun gift “in te brengen”.

Het systeem van de inbreng bij schenkingen waarborgt de **gelijkheid tussen de erfgenamen van de overledene**. Alles wordt immers terug verzameld om beter te kunnen uitrekenen wat iedereen al heeft gekregen en wat iedereen nog moet krijgen.

Dat is ook de reden waarom we in deze gevallen spreken van een “**schenking op voorschot van erfdeel**”. De schenker schenkt tijdens zijn leven slechts een voorschot op een erfenis, aangezien deze schenking op het moment van het overlijden van de erfflater terugkeert naar de nalatenschap en verrekend wordt. Dit noemt men een “**inbreng van schenking**”.

Let op, “**schenkingen buiten erfdeel**” bestaan ook. Dit zijn schenkingen die niet terugkeren naar de nalatenschap.

Deze schenkingen zijn dus werkelijk een “extraatje” voor de begunstigde, naast zijn erfdeel.

Het systeem van de inbreng van schenkingen in de nalatenschap brengt tot op vandaag een aantal praktische problemen met zich mee. Ten eerste moeten onroerende schenkingen (bijvoorbeeld de schenking van een huis) in principe in natura terug ingebracht worden. Het huis als geheel moet daadwerkelijk terugkeren naar het vermogen van de erfenis, wat in de praktijk voor problemen kan zorgen voor het kind dat in de geschonken woning woont. Bovendien kan de waarde van een woning met de jaren serieus schommelen. Het huis dat een kind geschonken heeft gekregen, was op het moment van de schenking bijvoorbeeld 200.000 euro waard, maar op het moment van de verdeling van de nalatenschap (en dat het kind deze schenking dus moet “inbrengen” in de nalatenschap), is het huis 250.000 euro waard... wat nu?

In de toekomst zullen deze hindernissen verdwijnen. Het systeem waarbij er bij de verdeling van een erfenis rekening wordt gehouden met eerder gedane schenkingen blijft bestaan, maar in tegenstelling tot wat vandaag het geval is, zal de **waarde van de woning** op het moment van de schenking (mits indexatie, waarover verder meer), in rekening worden gebracht. Welk voordeel heeft dit? Het kind is zeker dat hij de geschonken woning kan behouden, maar de waarde van de woning zal wel verrekend worden

van het erfdeel dat hij zal ontvangen. Is de woning méér waard dan wat hij normaal gezien zou ontvangen? Dan zal het begunstigde kind een bepaald bedrag als compensatie moeten betalen aan zijn broer(s) en/of zus(sen).

Is de geschonken woning met de jaren in waarde gestegen? Dan maakt dat voor de andere kinderen niet uit. Het is immers de waarde op het **moment van de schenking** (de waarde die, in principe, vermeld staat in de schenkingsakte), geïndexeerd tot op het moment van overlijden, die voortaan zal tellen voor de verdeling.

Deze regel zal niet voor alle schenkingen gelden. Een schenking krijgen, betekent voor het kind (begunstigde van de schenking) niet altijd dat hij er al van dag één over kan beschikken. Soms wordt er geschonken met de specifieke vermelding dat de begunstigde (in ons voorbeeld de kinderen) pas later over zijn schenking zal kunnen beschikken. Denk maar aan ouders die aan één van hun kinderen een appartement schenken, maar zichzelf het vruchtgebruik voorbehouden. Op die manier kunnen de ouders er tot op het einde van hun leven in vertoeven... Als dit het geval is, wordt de waarde van de schenking vastgelegd op de dag waarop het kind (de begunstigde van de schenking) effectief als volle eigenaar kan genieten van zijn schenking. We zullen later zien dat de kinderen wel het één en ander kunnen afspreken over de waarde van de schenking.



De reservataire erfgenamen

Bij het nalaten van hun vermogen hebben mensen geen absolute vrijheid. De wetgever kent sommige erfgenamen een "reservatair erfrecht" toe. We noemen deze personen de "reservataire erfgenamen". Ze hebben recht op een voorbehouden deel van de nalatenschap; de zogenaamde "reserve". De reserve is dus een erfdeel dat sommige erfgenamen hoe dan ook minimaal moeten krijgen uit de erfenis.

Naast "de reserve" bestaat het vermogen van de erflater dus ook over een deel waarover hij vrij mag beschikken: het beschikbaar deel.

Ten belope van dat deel mag de erflater dus naar goeddunken schenken of legateren. Dat deel mag hij vrij gebruiken om iets extra na te laten aan iemand.

De reserve - en dus de bescherming - van bepaalde erfgenamen is een belangrijk principe van ons erfrecht. Hierna bekijken we wie de reservataire erfgenamen zijn, hoeveel hun reserve vandaag bedraagt en hoe het erfrecht in de toekomst op dat punt zal evolueren.

DE KINDEREN

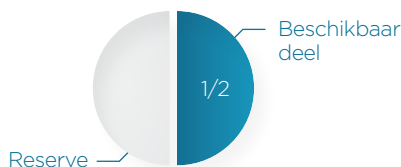
(MET KINDEREN BEDOELLEN WIJ DE "AFSTAMMELINGEN".)

Kinderen hebben altijd recht op een beschermd erfdeel. Je kan naar Belgisch recht je kinderen dus nooit onterven. Al stel je een testament op waarin je alles aan andere personen nalaat, je kinderen zullen altijd hun erfrechten ten belope van een bepaald deel kunnen opeisen.

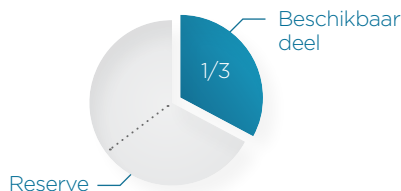
Hoeveel het voorbehouden deel voor een kind bedraagt, hangt vandaag af van het **aantal kinderen**: hoe meer kinderen, hoe groter het deel in de nalatenschap dat voorbehouden moet worden of - met andere woorden - hoe kleiner het deel waarover je vrij kan beschikken.

Situatie vandaag:

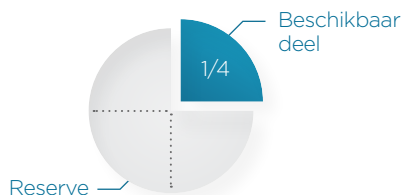
1 kind



2 kinderen



3 kinderen of meer

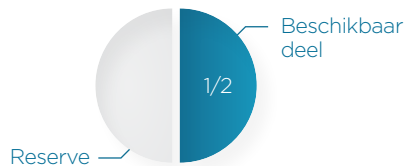


Vandaag werken we dus met een systeem waarbij het deel waarover je effectief mag beschikken, “krimpt” naarmate je meer kinderen hebt. Doorheen de tijd ontstond echter nood aan meer vrijheid en flexibiliteit. Vandaag komen bijvoorbeeld vaker nieuw-samengestelde gezinnen voor. In het huidige systeem zijn de mogelijkheden om iets na te laten of te schenken aan stiefkinderen beperkter naargelang het aantal kinderen dat je hebt.

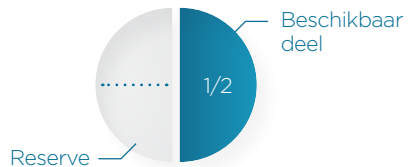
De toekomst brengt op dat vlak een grote verandering met zich mee: **in de toekomst zal het beschikbaar deel hoe dan ook de helft van je vermogen bedragen.** Je zal dus altijd over minstens de helft van je vermogen kunnen beschikken, ongeacht het aantal kinderen dat je hebt.

Situatie vanaf 01/09/2018:

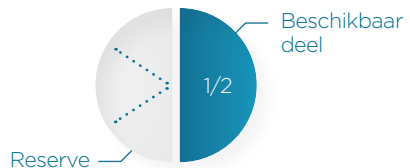
1 kind



2 kinderen



3 kinderen of meer



DE OUDERS

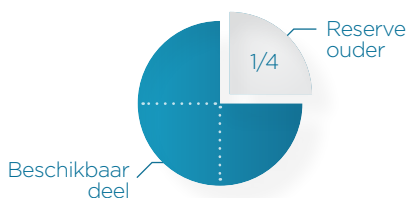
(MET OUDERS BEDOELEN WE “BLOEDVERWANTEN IN OPGAANDE LIJN”)

Vandaag zijn niet alleen de kinderen reservataire erfgenamen, ook ouders hebben in sommige gevallen recht op een voorbehouden deel van de nalatenschap van hun kind. Dit is niet altijd het geval: de ouders hebben slechts een reserve **wanneer de erflater zelf geen (klein)kinderen heeft**. Hoeveel bedraagt de ouderlijke reserve vandaag?

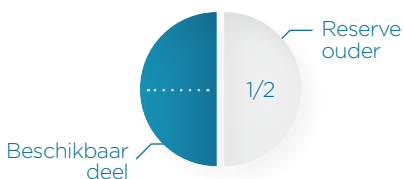
Elke ouder heeft vandaag recht op een reserve van 1/4de van de nalatenschap.

Indien slechts één ouder leeft, bedraagt zijn reserve dus 1/4de van de nalatenschap. Indien beiden nog leven, is dat 2/4de voor beide ouders samen.

1 ouder leeft nog



2 ouders leven nog



EEN RESERVE MET EEN HOEKJE AF

Heel vaak is het niet de wens van kinderloze koppels dat een deel van hun nalatenschap voorbehouden wordt voor hun ouders. Ze verkiezen vaak om een groter deel na te laten aan hun partner. Voor gehuwde en wettelijk samenwonende koppels vormt dat vandaag geen probleem; ze kunnen de reserve van hun ouders “aantasten” in het voordeel

van hun echtgeno(o)t(e) of wettelijk samenwonende partner. Feitelijke samenwoners moeten vandaag wél steeds rekening houden met de reserve van de ouders. Daar komt in de toekomst echter verandering in.

WAT HEEFT DE TOEKOMST IN PETTO VOOR DE “OUDERLIJKE RESERVE”?

De ouderlijke reserve zal verdwijnen. Betekent dit dat ouders nooit meer van hun kinderen kunnen erven? Nee, zeker niet. Erven gebeurt volgens een bepaalde volgorde en ouders zullen nog steeds in aanmerking komen om te erven wanneer er geen kinderen zijn (eventueel in samenloop met andere erfgenamen). Alleen zal men bij leven kunnen kiezen om het erfrecht van de ouders te beperken of hen dit volledig te ontnemen in het voordeel van iemand anders (dus niet enkel in het voordeel van de echtgeno(o)t(e) of wettelijk samenwonende partner zoals dat vandaag het geval is).

Om de afschaffing van de ouderlijke reserve wat te compenseren, bepaalt de nieuwe wet wél dat behoeftige ouders recht zullen hebben op een levensonderhoud.

EN DE LANGSTLEVENDE PARTNER?

De toekomstige hervorming wijzigt niets fundamenteel aan de reserve van de langstlevende partner.

De echtgeno(o)t(e): heeft niet enkel een erfrecht (vruchtgebruik van de hele nalatenschap indien er kinderen zijn), maar ook een reserve. De langstlevende echtgeno(o)t(e) erft altijd minstens de helft van de nalatenschap in vruchtgebruik of minstens het vruchtgebruik van de gezinswoning en het aanwezige huisraad.

De langstlevende echtgeno(o)t(e) mag kiezen welke reserve hij of zij toepast. De echtgeno(o)t(e) heeft dus altijd de garantie dat hij of zij na overlijden van zijn of haar partner blijvend van de woning kan genieten.

De wettelijk samenwonende partner heeft een erfrecht, maar géén reserve! Deze langstlevende partner erft het vruchtgebruik op de gezinswoning en het aanwezige huisraad, maar dat erfrecht kan beperkt of ontnomen worden via een testament.

De feitelijke samenwonende partner erft wettelijk gezien niets.

WAT ALS IK DE RESERVE AANTAST?

Ondertussen is het al duidelijk: je mag niet zomaar onbegrensd je vermogen wegschenken of legateren via een testament. Dan loop je immers het risico om ook het voorbehouden deel van je kinderen en/of je echtgeno(o)t(e) aan te tasten. Maar wat als je nu toch het overgrote deel van je vermogen schenkt of legateert aan bijvoorbeeld een goede vriend(in), zonder rekening te houden met de reserve van je kinderen?

Dan zullen je kinderen hun erfdeel mogen opeisen ten belope van hun reserve. Wat je hebt geschonken aan je vriend(in) zal “gekortwiekt” worden ten belope van wat je kinderen nog zouden moeten ontvangen. Dit noemt men de “**inkorting**”. Tot op vandaag gebeurt een inkorting

“in natura”. Als een erflater bijvoorbeeld een woning heeft geschonken aan zijn lievelingsnichtje zonder rekening te houden met het voorbehouden deel van zijn kinderen, dan kunnen zijn kinderen hun deel opeisen in natura. Erg praktisch is dat niet.

In de toekomst zal de regel zijn dat alle reserve in waarde uitgekeerd moet worden. Als er een “inkorting” nodig zou zijn (omdat de reserve van een kind wordt aangetast), dan zal deze inkorting in principe (en behoudens enkele uitzonderingen) **“in waarde”** gebeuren. Gevolg? Het zal volstaan dat het nichtje in ons voorbeeld een vergoeding betaalt aan de benadeelde kinderen. Deze vergoeding staat gelijk aan het voorbehouden deel dat de kinderen hadden moeten ontvangen. Het nichtje zal de woning mogen houden.



GOEDE AFSPRAKEN, GOEDE VRIENDEN

“Goede afspraken, goede vrienden” zegt men wel eens. Deze woorden zouden in de toekomst wel eens van toepassing kunnen zijn binnen families.

In het nieuw systeem van erfvereenkomsten zullen mensen weliswaar nog niet over alles afspraken mogen maken in het kader van hun nalatenschap, maar de hervorming biedt toch een heel aantal mogelijkheden.

Zo zullen ouders die een schenking hebben gedaan of wensen te doen, gebaat zijn om rond de tafel te gaan zitten met hun kinderen om eventuele puntjes op de “i” te zetten.

Kinderen en ouders hebben dankzij de hervorming van het erfrecht meer vrijheid om op voorhand bepaalde keuzes te maken.

De notaris zal een sleutelfiguur blijven in dit nieuwe erfrecht. Hij zal de partijen informeren over hun rechten en plichten, hen adviseren bij het maken van hun keuzes en hen gedurende het volledige proces begeleiden, zowel bij de succesplanning als bij de verdeling van de nalatenschap na overlijden.

Afspraken maken over erfenissen: wat kan?

Rond de tafel zitten met je naasten om afspraken te maken op papier zodat je nalatenschap op voorhand op een open en eerlijke manier wordt geregeld... Het klinkt eenvoudig, maar tot op vandaag is dat juridisch gezien onmogelijk. Overeenkomsten maken over nalatenschappen die nog niet zijn open gevallen, kan simpelweg niet. Doet iemand dat toch, dan is zo'n overeenkomst nietig; men doet alsof deze afspraken niet bestaan. De afspraken die zouden gemaakt zijn in zo'n verboden erfovereenkomst, zullen dan ook niet afgedwongen kunnen worden.

Onze wetgever had steeds meer oor naar de maatschappelijke vraag om mensen zelf, bij leven, onderling bepaalde afspraken te laten maken over hun erfenissen. Daarom werd het verbod op overeenkomsten over een toekomstige nalatenschap wat getemperd; met de nieuwe wet zullen specifieke uitzonderingen op de regel mogelijk zijn.

De familiale (globale) erfovereenkomsten

De familiale (globale) erfovereenkomst is een erfovereenkomst tussen **één of beide ouders** en al hun kinderen en/of kleinkinderen (**alle vermoedelijke afstammelingen**). Dit neemt niet weg dat een familiale erfovereenkomst ook gevolgen kan hebben voor stiefkinderen of echtgenoten, zodat ook zij in sommige gevallen mogen tussenkomen.

Bij het opstellen van een familiale erfovereenkomst staat het vaststellen van een **evenwicht** tussen erfgenamen centraal. Dit betekent niet dat alle erfgenamen

“hetzelfde” moeten krijgen; het betekent wél dat een familiale erfovereenkomst bijvoorbeeld toelaat om bepaalde ongelijkheden uit het verleden tussen erfgenamen te compenseren of net om vast te stellen dat er wel een subjectief evenwicht is door een aantal specifieke zaken af te spreken.

Voorbeeld

Eén kind heeft kunnen genieten van dure studies in het buitenland terwijl het ander kind een schenking heeft ontvangen. Het financieel voordeel uit de dure studies zal niet verrekend worden bij overlijden van de ouders. Het is immers geen schenking in de strikte zin. Het kind dat een schenking heeft ontvangen, zal dit wél moeten inbrengen en deze schenking zal wél verrekend worden met zijn erfdeel. Dit zou kunnen zorgen voor een situatie die mogelijk als oneerlijk wordt ervaren bij de verdeling van de nalatenschap.

Met een familiale erfovereenkomst wordt het voor de ouders en de kinderen mogelijk om af te spreken dat de schenking en de dure studies elkaar “compenseren”, rekening houdend met de persoonlijke situatie van de kinderen. Door het op voorhand eens te zijn over het bestaan van een evenwicht kan op de vereffening van de nalatenschap van de ouders worden geanticipeerd. Noch het voordeel dat voortvloeit uit de financiering van de studies, noch de schenking zullen in het kader van de nalatenschap van de ouders tussen de kinderen verrekend moeten worden. Op die manier worden latere conflicten vermeden.

De punctuele erfovereenkomsten

De punctuele erfovereenkomsten zijn overeenkomsten die de **erfgenamen** toelaten specifieke afspraken te maken onder elkaar over zeer specifieke aspecten.

Punctuele erfovereenkomsten kunnen betrekking hebben op de eerder besproken regeling van de inbreng van schenkingen. Zo kunnen de mede-erfgenamen via een erfovereenkomst de **waarde van een geschonken goed vastleggen**, zodat er later niet meer over de waarde van de schenking gediscussieerd kan worden.

Bovendien kan een erfovereenkomst ook bijvoorbeeld de manier bepalen waarop een geschonken goed ingebracht zal moeten worden. Een schenking moet in principe verrekend worden met de rest van de nalatenschap. Daarbij geldt de regel dat men zich moet baseren op de waarde van het geschonken goed op het moment van de schenking. Zoals je eerder al kon lezen bestaan er uitzonderingen op deze regel. Welnu; met een erfovereenkomst kunnen mede-erfgenamen **aangeven dat ze de waarde van de schenking op de dag van de schenking (met indexatie) aanvaarden als basis voor de berekening van hun erfdeel, ook als ze onder een uitzondering vallen.**

De erfovereenkomsten kunnen ook aangewend worden in het kader van de “reserve” van de kinderen. Zoals je eerder al kon lezen, heeft ieder kind een beschermd erfdeel waar er niet aan geraakt kan worden. In de toekomst zal een kind **op voorhand kunnen aanvaarden dat**

zijn reserve wordt aangetast naar aanleiding van een specifieke schenking. Dit zal bijzonder handig zijn voor bijvoorbeeld nieuw-samengestelde gezinnen: een stiefouder kan op deze manier bij leven een schenking doen aan een stiefzoon of -dochter en de andere kinderen kunnen daarbij op voorhand akkoord gaan dat ze door de schenking minder zullen ontvangen dan hun beschermd erfdeel. Ze gaan met andere woorden akkoord dat ze niet tot “inkorting” zullen overgaan.

Erfovereenkomsten: altijd voor de notaris

Erfovereenkomsten kunnen een grote impact hebben op de vermogens van de erfgenamen. Een erfovereenkomst opstellen is dan ook een zwaarwichtige handeling die belangrijke keuzes met zich meebrengt.

Om zeker te zijn dat families die keuzes met kennis van zaken maken, heeft de wetgever de tussenkomst van de notaris bij het opmaken van erfovereenkomsten verplicht gesteld. Families of personen die specifieke afspraken willen maken over hun erfenis kunnen dus niet zelf een erfovereenkomst opstellen, ze moeten hiervoor naar de notaris die de erfovereenkomst in een notariële akte zal gieten. Bovendien zal de notaris – als onpartijdige en onafhankelijke raadgever – alle partijen bijstaan en informeren over de gevolgen van hun gemaakte keuzes.

Vóór de erfovereenkomst definitief wordt ondertekend, zal elke partij een ontwerp van de erfovereenkomst ontvangen.

Wanneer de partijen het ontwerp ontvangen, kunnen ze om een individueel onderhoud met de notaris vragen of kunnen ze vragen om bijgestaan te worden door een individuele raadsman (bijvoorbeeld een andere notaris). Het is ook op het moment van ontwerpakte dat een datum van een vergadering (waarbij alle partijen uitgenodigd zijn) wordt vastgelegd. Deze vergadering kan slechts 15 dagen na het ontvangen van het ontwerp gehouden worden. Op die manier krijgen alle partijen de kans om alles goed door te lezen.

De erfvereenkomst kan ten vroegste een maand na de vergadering ondertekend worden.

EN WAT NU?

De nieuwe erfwet is nog niet in werking getreden. De nieuwe regels zullen van toepassing zijn op **nalatenschappen die openvallen vanaf 1 september 2018**.

De wetgever heeft echter bepaalde “overgangsmaatregelen” voorzien om bestaande successieplanningen niet teveel in de war te brengen. Het kan immers goed zijn dat sommige ouders die al een schenking hebben gedaan helemaal niet willen dat de nieuwe regels een invloed hebben op hun nalatenschap.

Ouders die in het verleden al hebben geschonken, moeten de nieuwe regels dus niet zomaar “ondergaan”, althans niet voor wat de regels over de manier van inkorten, inbrengen en de waardering

van schenkingen in dit kader betreft. Ze hebben de keuze **om vanaf 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018**, aan te geven dat ze de oude regels met betrekking tot deze specifieke regels wensen te behouden.

Heb je al geschonken en ben je niet helemaal zeker van de impact van de hervorming op jouw geplande successie? Aarzel dan niet om een notaris aan te spreken. Hij zal je meer inzicht kunnen geven over de impact van de hervorming op jouw concrete situatie.

Wat is een “verklaring van behoud”?

Een verklaring van behoud is een akte die je bij de notaris laat opstellen. Hiermee geef je aan dat je de toepassing van de oude regels met betrekking tot de manier van inkorten, inbrengen en de waardering van “oude” schenkingen in dit kader (lees: alle schenkingen gedaan vóór de inwerkingtreding van de hervorming), wenst te behouden. Deze verklaring leg je als schenker zélf af bij de notaris; de begunstigten moeten daarbij niet aanwezig zijn.

Kies je voor de toepassing van de “oude” regels op eerder gedane schenkingen, dan geldt dit voor **alle** eerder gedane schenkingen. Het is dus een alles-of-niets verhaal.

De verklaring van behoud kan **niet** toegepast worden in het kader van testamenten; enkel in het kader van schenkingen.



Een hervormd erfrecht

Ons erfrecht is al méér dan 200 jaar oud. Gedurende deze hele periode werd er nooit geraakt aan de basisprincipes. Maar... de maatschappij en de gezinnen die er in leven zijn niet meer dezelfde als vroeger. Het traditionele gezin is niet meer de enige norm; ook nieuw-samen-gestelde gezinnen, bewuste vrijgezellen en pleeggezinnen zijn vaste actoren geworden in onze steeds evoluerende samenleving. Dit alles zorgt ervoor dat ons huidig erfrecht in verschillende opzichten gedateerd is geraakt.

Het erfrecht moest dan ook mee evolueren met de veranderende maatschappelijke evoluties, vragen en wensen. De basisprincipes van ons erfrecht werden daarom van onder het stof gehaald en onderworpen aan een update.

Kort samengevat rust de hervorming van het erfrecht op drie grote pijlers:

- De wijziging van de omvang van de reserves voor de kinderen en de afschaffing van de ouderlijke reserve;
- de wijziging van de regels over de inkorting en de inbreng van schenkingen en legaten;
- de mogelijkheid om in bepaalde gevallen punctuele- of globale familiale erfvereenkomsten op te stellen.

Elk van deze pijlers is het resultaat van één centrale gedachte: mensen moeten méér vrijheid, transparantie en zekerheid hebben bij het regelen van hun nalatenschap.

De mogelijkheden die de nieuwe erfwet biedt, veronderstellen ook dat families bepaalde keuzes zullen kunnen maken. Méér dan misschien al vroeger het geval was, zullen ouders en kinderen met kennis van zaken bepaalde beslissingen kunnen nemen. De rol van de notaris is in dit opzicht cruciaal: hij zal de partijen bijstaan, adviseren en hen ten slotte de rechtszekerheid bieden om hun keuzes omtrent hun nalatenschap vast te leggen.



Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat

Vlaamse Raad van het Notariaat

Verantwoordelijke uitgever: J. Flemings

Bergstraat 30/34

1000 Brussel

D/2017/1928/10



November 2017

